

Møte tirsdag den 14. februar kl. 10

President: T h o r b j ø r n J a g l a n d

D a g s o r d e n (nr. 43):

1. Interpellasjon fra representanten Torbjørn Hansen til fornyings- og administrasjonsministeren:

«Aktiv konkurranse gir forbrukerne lavere priser og økt mangfold, samtidig som konkurranseevnen til næringslivet blir styrket gjennom reduserte kostnader og økt innovasjonspress. Svak konkurranse tilgodeser normalt de største aktørene på bekostning av forbrukere og mindre konkurrenter. Konkurranse og mangfold gir økt innovasjon også innen offentlig tjenesteyting. Norge har en streng konkurranselovgivning, og Stortinget vedtok ny konkurranselov i 2004 og behandlet stortingsmelding om konkurranse i 2005. Konkurransetilsynet er et sentralt virkemiddel i oppfølgingen av konkurransepolitikken.

Hvordan vil Regjeringen følge opp konkurransepolitikken for å sikre effektiv konkurranse på sentrale forbrukerområder som elforsyning, meieri, dagligvare, luftfart, finansnæringen, bokbransjen, telekom og mindre og lokale markeder?»

2. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Einar Hole Moxnes*

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant og statsråd Einar Hole Moxnes døde 20. januar, 84 år gammel.

Moxnes vokste opp på Alstahaug i Nordland og i Bjugn i Sør-Trøndelag. Han tok landbruksutdannelse og gikk ett år på Statens småbrukslærerskole, før han begynte som herredsagronom i Åfjord og Stoksund i 1951. Her begynte også hans politiske karriere. Han ble valgt til ordfører i 1955 og hadde dette vervet til 1966. I tidsrommet fra 1958 til 1966 var han også medlem av fylkesutvalget i Sør-Trøndelag. De første fem årene var han formann.

Moxnes møtte første gang på Stortinget som vara-representant i 1959. Fra 1965 til 1968 møtte han fast for Per Borten. I 1968 overtok han som fiskeriminister. Han ble fast innvalgt på Stortinget i 1969, men på grunn av statsrådsvervet møtte han ikke som representant før i 1971. Etter avstemningen om norsk medlemskap i EF i 1972 ble Moxnes landbruksminister i regjeringen Korvald.

Moxnes ble utnevnt til fylkesmann i Sør-Trøndelag i 1974 og tjenestegjorde i tolv år. I åtte av disse årene var han også styremedlem i Statoil. Han har i tillegg hatt en rekke offentlige verv og tillitsverv i ulike organisasjoner.

Moxnes var stillfarende og tilbakeholden av natur. Han var den rolige, sindige politiker som det ble lyttet til i parti, storting og regjering, og som vant tillit og aktelse i de mange møter med velgerne rundt om i landet.

Da Moxnes tok over som fiskeriminister, var det stor uro i fiskerinæringen, ikke minst på grunn av sviktende priser på de fleste fiskeprodukter. Fiskere i nord og sør i landet målbar i starten skepsis til utnevnelsen av en agro-

nom til fiskeriminister. Denne skepsisen fortok seg imidlertid raskt da Moxnes møtte fiskerne på hjemmebane. Han klarte raskt å etablere et godt og konstruktivt samarbeid med fiskerinæringens organisasjoner. Det viste seg at han var i stand til å sette i verk ekstraordinære tiltak for å løse akutte problemer, samtidig som han fikk gjennomført tiltak av mer langsiktig karakter. Som fiskeriminister la Moxnes fram forslag om styrking og omorganisering av fiskeriforskningen, oppbygging av høyere fiskeriunder-visning og rettleidingstjeneste for fiskerinæringen. Moxnes vil bli husket som en svært dyktig og respektert fiskeriminister.

Moxnes hadde kunstneriske evner, som kom til uttrykk i maling og treskjæring, noe han fikk god tid til da han gikk av som fylkesmann 65 år gammel. Han trivdes særdeles godt ved høvelbenken.

Alle som lærte Moxnes å kjenne, ble fylt av respekt for det trygge, gode mennesket – en lun, vennsæl person som alle måtte bli glad i og ha tillit til.

Vi er takknemlig for den betydelige samfunnsinnsats som Einar Hole Moxnes har nedlagt – og lyser fred over hans minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møter i inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Sigvald Oppebøen Hansen og Gunn Olsen. – Andre forslag foreligger ikke, og Sigvald Oppebøen Hansen og Gunn Olsen anses enstemmig valgt som settepresidenter for inneværende ukens møter.

S a k n r . 1

Interpellasjon fra representanten Torbjørn Hansen til fornyings- og administrasjonsministeren:

«Aktiv konkurranse gir forbrukerne lavere priser og økt mangfold, samtidig som konkurranseevnen til næringslivet blir styrket gjennom reduserte kostnader og økt innovasjonspress. Svak konkurranse tilgodeser normalt de største aktørene på bekostning av forbrukere og mindre konkurrenter. Konkurranse og mangfold gir økt innovasjon også innen offentlig tjenesteyting. Norge har en streng konkurranselovgivning, og Stortinget vedtok ny konkurranselov i 2004 og behandlet stortingsmelding om konkurranse i 2005. Konkurransetilsynet er et sentralt virkemiddel i oppfølgingen av konkurransepolitikken.

Hvordan vil Regjeringen følge opp konkurransepolitikken for å sikre effektiv konkurranse på sentrale forbrukerområder som elforsyning, meieri, dagligvare, luftfart, finansnæringen, bokbransjen, telekom og mindre og lokale markeder?»

Torbjørn Hansen (H) [10:07:44]: Effektiv konkurranse er en sentral forutsetning for at markedet skal fun-

gere og gi gevinster for forbrukerne, næringslivet og samfunnet.

Konkurranse bidrar til økt kvalitet, økt mangfold og lavere priser både for forbrukere og for bedrifter når disse gjør sine innkjøp. God konkurransepolitikk er utvilsomt god forbrukerpolitikk fordi det gir kundene større valgmulighet og større makt i markedet.

Konkurranse er også et viktig næringspolitisk verktøy. God konkurranse i Norge skjerper bedriftene i møte med utenlandske konkurrenter. Konkurranse sikrer bedrifter som kjøper inn varer i Norge, gode rammebetingelser. Konkurranse stimulerer til innovasjon, forbedring av produkter og forbedring av produksjonsprosesser. Konkurranse er et viktig virkemiddel for å oppnå et framtidsrettet, konkurransedyktig næringsliv.

I en markedsøkonomi vil det alltid være slik at bedriftene søker størst mulig overskudd. Marginene øker når konkurransen er svak, og bedriftene vil ha et klart motiv for å begrense konkurransen når det gjelder sine produkter. Blir konkurransen tilstrekkelig begrenset, vil man ha et privat monopol. Dominerende stilling i et marked gir store overskudd for bedriften, med tilsvarende kostnader og tap for forbrukerne og andre bedrifter som er kjøpere.

Høyre har stor tro på en markedsbasert økonomi og ser de samfunnsmessige gevinster av at markedet fungerer. Men når markedet slippes fritt, blir det også nødvendig å legge rammer for konkurransen slik at ikke forbrukere, offentlig sektor og andre bedrifter blir skadelidende fordi enkeltbedrifter sikrer seg dominerende posisjoner eller driver med prissamarbeid.

Slapp eller naiv konkurransepolitikk vil i realiteten innebære å ta fra den svake part i et marked. Konkurransepolitikken vil stå under et kontinuerlig press. Store bedrifter vil alltid argumentere for unntak for konkurranse, det være seg av hensyn til virksomheten, til de ansatte, til bedriftenes underleverandører, til nasjonalt eierskap, til sikkerhet, eller av andre hensyn man trekker fram i en slik diskusjon. Store bedrifter har ressurser til å fremme sine synspunkter overfor politikere og samfunnet med stor tyngde.

Dette er bakgrunnen for at Høyre i forrige stortingsperiode stod i frontlinjen for å få vedtatt en av Europas strengeste konkurranselover. Dette er bakgrunnen for at våre statsråder gikk tungt inn i noen enkeltmarkeder og la til rette for virksom konkurranse til glede for forbrukerne og resten av samfunnet.

Det beste eksempelet på at konkurransepolitikken virker, er reetableringen av konkurranse i luftfarten. Her var alle elementer på plass i form av sterk lobbyvirksomhet for å unngå konkurranse, begrunnelser i form av hensyn til kunder, til ansatte, til sikkerhet, til nasjonalt statlig eierskap osv. At Samarbeidsregjeringen likevel presset gjennom konkurranse, ble en stor seier for norsk luftfart og norske flypassasjerer. Prisene har gått ned, tilbudet er økt, avhengigheten av ett enkeltelskap er redusert. Nå går både SAS Braathens og Norwegian med store overskudd i Norge. Antallet passasjerer som reiser utenlands med rutefly, har økt med 25 pst. de siste to årene – langt mer enn den generelle utviklingen i luftfarten ellers skulle

tilsi. For næringslivet og befolkningen utenfor hovedstadsområdet er konkurransen i luftfarten helt avgjørende. Jeg tror ikke noen i denne sal ønsker monopolet i luftfarten tilbake, men jeg vet om flere partier som brukte lang tid på å godta de tiltak som var nødvendige for å sikre konkurransen. Dette viser at næringslivet og forbrukerne trenger politikere som ser sammenhenger, som viser handlekraft når muligheten er der, og som ikke er naive i forhold til sterke interessegrupper.

Regjeringen har i tidligere ordskifter i denne sal gitt uttrykk for at man forholder seg til konkurranseloven. Det er tryggende siden regjeringspartiene stemte mot loven da den ble vedtatt i Stortinget i forrige periode.

Likevel er det grunn til sette spørsmålsteget ved hva som er den nye konkurransepolitikken til Regjeringen. Temaet er knapt omtalt i regjeringserklæringen, og regjeringspartiene stemte mot konkurranseloven i forrige periode. Jeg har også merket meg at regjeringspartiene i sin merknad på dette området i innstillingen til budsjettet for 2006 bruker begrepet «en aktiv nærings- og konkurransepolitikk». Det kan forstås på flere måter.

Regjeringen har i løpet av fire måneder kjørt over fire saker fra Konkurransetilsynet.

Regjeringen tillot Statkraft å kjøpe opp Trondheim Energi, til tross for at man ikke var uenig med Konkurransetilsynet i at oppkjøpet ville gi Statkraft en dominerende stilling i et marked som tidvis er avgrenset av kapasitetsproblemer i nettet. Dette er en klart forbrukerfiendtlig politikk på dette området.

Regjeringen tillot videre fusjon mellom National Oilwell og Varco begrunnet i uenighet i forhold til Konkurransetilsynets faglige vurderinger.

Regjeringen har nylig tillatt Priors oppkjøp av Norgården, som gir Prior 75 pst. markedsandel i forbrukermarkedet for egg, mot et krystallklart vedtak fra Konkurransetilsynet begrunnet i forbrukerhensyn.

Regjeringen har i tillegg utsatt gjennomføringen av fripris på fagbøker, som var en sentral del av liberaliseringen av bransjeavtalen. Bokbransjeavtalen er i realiteten et prissamarbeid beskyttet av myndighetene. Utsettelsen kom etter lobbyvirksomhet fra forlagene og til stor fortvilelse for elevorganisasjonene, som heller ikke har fått gratis skolebøker som lovet. Også dette er en beslutning som går på tvers av anbefalinger fra Konkurransetilsynet, mens de første tre sakene jeg nevnte, var vedtak hvor man omgjør vedtak som Konkurransetilsynet har fattet.

Nå har Gilde og Prior innenfor kjøtt- og fjørfemarkedet varslet en fusjon som Konkurransetilsynet skal vurdere meget grundig. Det kan bli en ny toneangivende sak hvis tilsynet fatter et negativt vedtak og Regjeringen får den på sitt bord.

Vi har også registrert med en viss undring at Regjeringen droppet kunngjøringsplikten for offentlige innkjøp under terskelverdien for anbudsplikt på 500 000 kr, og at den varslet i sin regjeringserklæring at man ønsker å øke anbudsterskelen. Konsekvensen av det er at konkurransen om offentlige innkjøp blir mindre. Omtrent det første Regjeringen gjorde på dette området da den tiltrådte, var å avvikle et femårig fellesnordisk konkurransefaglig forsk-

ningsprosjekt med en ramme på 25 mill. kr. Det sier kanskje noe om den faglige interessen for konkurranseområdet.

Jeg synes også at Regjeringen har utvist passivitet i forhold til en inngått rammeavtale mellom tolv fylkeskommuner og Microsoft, og at Regjeringen gir et passivt signal når man gir uttrykk for at dette er noe man ikke har mulighet til å gå inn på som offentlig myndighet.

Jeg synes også at Regjeringen har utvist relativt liten interesse for å bedre konkurransen i luftfarten med tanke på pålitelighet i forhold til kanselleringsstall, som har vært en diskusjon i det siste.

Det er ikke nødvendigvis et problem at Regjeringen i enkelttilfeller har en annen faglig vurdering enn Konkurransetilsynet. Man kan også i enkeltsaker av «prinsipiell eller stor samfunnsmessig betydning» overprøve Konkurransetilsynets vedtak. Men mønsteret som vi har sett etter 100 dager med ny regjering, signaliserer en omlegging av konkurransepolitikken – en ny politikk, hvor store selskaper med letthet overbeviser Regjeringen og får særbehandling i form av begrenset konkurranse på eget marked. Det er ingen tvil om at forbrukerne får høyere pris på strøm, høyere pris på fagbøker og høyere pris på egg etter de vedtak som Regjeringen har fattet.

Jeg har tatt initiativ til denne interpellasjonen for å få et bilde av hva som blir konkurransepolitikken fra den nye regjeringen. Jeg ønsker å få en debatt om hva Regjeringen legger i unntaksbestemmelsene i konkurranseloven som går på «prinsipiell eller stor samfunnsmessig betydning». Jeg er også interessert i å høre hvordan Regjeringen vil følge opp de planer og aktiviteter som står omtalt i budsjettproposisjonen i forhold til viktige forbrukermarkeder som elforsyning, markedet for meieriprodukter, dagligvaremarkedet, luftfart, finansnæringen, bokbransjen, telekommunikasjon samt mindre og lokale markeder. Dette er markeder som har stor betydning for forbrukerne, og hvor konkurranseintensiteten fra tid til annen er begrenset.

Jeg håper statsråden kan gi noen nye signaler om hvilken kurs man vil følge i konkurransepolitikken. Jeg er redd for at det nå er mange bedrifter som ser på oppkjøpsplaner, som ser på sine lokale markeder, og som ser nye muligheter for å øke sin inntjening gjennom grep som hindrer konkurranse. Det vil være en tenkning som vi ikke har sett på noen år, og jeg tror at det er viktig at Regjeringen gir signaler som sikrer at bedriftene har respekt for konkurranseloven og for Konkurransetilsynet. Jeg tror det vil være en stor ulykke for forbrukerne hvis vi nå får en rekke oppkjøp som begrenser konkurransen på mange viktige forbrukerfelt, og hvor Regjeringen lar seg overbevise av lobbyister som sikrer bedriftene særfordeler. Derfor er det viktig for dette området i årene framover at vi får en avklaring av om det vi har sett de første 100 dagene, er en ny kurs, eller om Regjeringen vil videreføre den konkurransepolitikken som vi hadde i forrige periode.

Statsråd Heidi Grande Røys [10:17:25]: Eg takkar interpellanten for dette høvet til å seie noko om Regjerin- ga sin konkurransepolitikk. Når han spør om det vert ein ny politikk, er svaret at det sjølvstilt vil verte det. Landet

har fått ei ny regjering, og då vert det ny politikk òg på konkurranseområdet. Så eg kan allereie no svare slik på interpellanten sitt siste spørsmål: Nei, denne regjeringa kjem ikkje til å vidareføre den førre regjeringa sin konkurransepolitikk på alle område. På nokre område vil vi gjere det, men på andre område vil vi ikkje gjere det, og det skal eg kome nærare inn på.

Regjeringa ynskjer, på same måten som interpellanten, at konkurranse skal vere eit viktig verkemiddel i vår blandingsøkonomi. Misbruk av marknadsmakt som går på tvers av interessene til forbrukarane og samfunnet, skal ikkje akseptast.

Nytta på rett måte og innanfor dei rette områda gir konkurranse effektiv bruk av ressursane. Effektiv ressursbruk er nødvendig for å få ei størst mogleg kake å fordele. Slik sett stør konkurransepolitikken opp om den økonomiske politikken og gir eit godt utgangspunkt for den vidare utviklinga av velferdsstaten.

Så langt vil eg tru at eg og representanten Hansen er ein- nige. Men til forskjell frå den førre regjeringa har ikkje denne regjeringa eit religiøst forhold til konkurranse. For oss er konkurranse eit verkemiddel og ikkje eit mål i seg sjølv. Det er viktig for Regjeringa at konkurransen skal verke innanfor dei rammene som vert sette av andre poli- tiske mål, t.d. omsynet til miljø og fordeling. Konkurranse skal heller ikkje nyttast i marknader der konkurransen ik- kje verkar godt, t.d. innanfor helse, omsorg og utdanning.

Eg kjem attende til nokre av dei konkrete områda som interpellanten har teke opp, men eg ynskjer fyrst å seie noko meir om Regjeringa si generelle haldning til konkurranse.

Denne regjeringa legg stor vekt på fellesskapsløysin- gar. Då må offentleg sektor ha ei viktig rolle og utnytte ressursane effektivt. Samtidig krev det høg verdiskaping og effektivitet i ein konkurransedyktig privatsektor. Kon- kurransepolitikken skal medverke til auka konkurranse- evne for næringslivet i tillegg til langsiktig eigarskap, forskning og utvikling, innovasjon, læring og kompetanse- utvikling og dessutan stordriftsfordelar som òg er reelle faktorar bak teknologisk og dermed økonomisk utvikling.

Verksemder i privat sektor må vere førebudde på å konkurrere internasjonalt og med utanlandske aktørar som etablerer seg her i landet. Då er det ein føresetnad at ein er van med å konkurrere òg på den nasjonale markna- den. Eit anna viktig poeng er at ei lang rekkje bedrifter som i dag er skjerma for internasjonal konkurranse, opp- trer som underleverandørar til konkurranseutsett verk- semd. Svak eller manglande innanlandsk konkurranse hos underleverandørar kan gi konkurranseutsett verksemd dårlegare nasjonal konkurransevne fordi kostnadsnivået vert for høgt. Konkurransepolitikken er dermed eit av flei- re verkemiddel for å sikre ein effektiv skjerma privat sek- tor.

Konkurranse handlar ikkje berre om lågare prisar. Det handlar òg om å skape ein dynamikk som gir verksemde- ne incentiv til å drive nyskaping. Regjeringa meiner at konkurranse kan vere ein viktig faktor for å utvikle tekno- logi og kunnskap, i tillegg til det å ha ein velfylt verktøy- kasse både i næringspolitikken og ikkje minst i utdan-

nings- og forskingspolitikken. Ei slik utvikling kjem for brukarane til gode i form av nye og betre produkt og medverkar til at næringslivet kan kome opp med løysingar som betrar den internasjonale konkurranseevna vår.

På marknader der aktørane følgjer opp forretningsinteressene sine innanfor alminnelege rammevilkår, ynskjer vi ei tøff oppfølging av konkurranseforholda. Det var t.d. årsaka til at SV gjekk inn for forbod mot bonusprogram innanfor luftfarten i førre periode. Det er nødvendig å ha eit effektivt og sterkt konkurransetilsyn som skal handheve forboda mot konkurranseavgrensande samarbeid og misbruk av marknadsmakt. Dei sterke verkemidla som konkurranselova gir Konkurransetilsynet, må nyttast fullt ut for å motverke verksemdar som er i strid med lova.

På same vis som Regjeringa er heilt klår på at konkurranse skal nyttast som verkemiddel i marknader som er lagde til rette for konkurranse, er Regjeringa like klår på at det finst område der konkurranse ikkje gir det beste resultatet for samfunnet.

Regjeringa har stoppa arbeidet med konkurranseutsetjing av vedlikehaldstenester i Jernbaneverket. Årsaka til det er at Regjeringa meiner at omfattande konkurranseutsetjing i samferdslesektoren ikkje tek tilstrekkeleg omsyn til avgjerande trygging- og beredskapsfunksjonar. Regjeringa ynskjer heller ikkje å følgje opp ytterlegare konkurranseutsetjing av persontransport på jernbane. Planlegging og utgreiing av å setje ytterlegare jernbanestrekningar ut på anbod er dermed stansa av samferdsleministeren.

Vi ynskjer ikkje å eksperimentere med konkurranse om grunnleggjande tenester som helse, omsorg og utdanning. Desse tenestene er lite høvelege for kjøp og sal i ein marknad. Verkeleg omsorg er det vanskeleg å få inn i konsulentselskapa sine detaljerte skjema for tidsbruk og ressursinnsats. Vi menneske har gode og dårlege dagar. Ein dag klarar ein det meste sjølv, neste dag treng ein mykje hjelp. Ein person som tidlegare t.d. berre fekk besøk av heimesjukepleia til medisindeling, kan verte ramma av slag eller få lungebetennelse. Det betyr at ein neste dag må ha ein vesentleg sterkare ressursinnsats i heimen. I ein slik samanheng er det klårt ein fordel at den som skal handtere endringa i omsorgstilbodet, har eit heilskapleg ansvar for personen si helse. Det kan aldri eit privat selskap få. Det er det offentlege, ofte kommunehelse-tenesta, som har. Difor er det ikkje klokt å konkurranseutsetje omsorgsoppgåvene.

I helsesektoren er situasjonen den at private aktørar, både dei som er tufta på ideelle og dei som er tufta på kommersielle formål, har medverka konstruktivt til det viktige arbeidet med å få ned uverdige ventetider og lange ventelister dei seinare åra. Avtalar og samarbeid mellom regionale helseforetak og private tenesteleverandørar skal sjølvstøtt handterast på ein ryddig og god måte. Men denne regjeringa har valt å ha ei differensiert tilnærming til private aktørar. Gjennom Soria Moria-erklæringa er det lagt til grunn at avtaleomfanget mellom regionale helseforetak og private kommersielle sjukehus framover skal avgrensast. Vi ynskjer primært at kapasiteten i dei offentlege sjukehusa skal utnyttast på ein langt betre måte enn

det som er tilfellet i dag. Helseministeren har brukt møte med dei regionale helseforetaka til å formidle Regjeringa si plattform med omsyn til relasjonen til dei private aktørane.

Fleirtalet i næringskomiteen, og det var interpellanten inne på, har understreka at konkurranse og anbudsutsetjingar kan føre til auka byråkrati, auka kostnader og mindre langsiktighet – altså det motsette av det som er interpellanten sitt utgangspunkt for interpellasjonen. Komiteen meiner at regelverket for offentlege innkjøp er stivbeint og vanskeleg tilgjengeleg og prega av ulik praksis mellom ulike einingar. Fleirtalet har difor bede om at «Regjeringa foretar en ny og faktabasert gjennomgang av innretningen på konkurransepolitikken». Det vil eg fylgje opp ved å setje i gang eit arbeid med å gå gjennom innretninga på konkurransepolitikken og reguleringane innanfor områda helse og omsorg, m.a. for å trekkje opp skiljelinjer mellom konkurranseutsette og ikkje-konkurranseutsette delar av helseområdet, slik eg nett nemnde.

Regelverket for offentlege innkjøp er ein annan viktig del av konkurransepolitikken. Regjeringa har nettopp fastsett at terskelverdiane i det nasjonale regelverket skal liggje på den auken som den førre regjeringa fastsette i haust. Eg skal evaluere terskelverdiane i løpet av ein periode på eit par år og finne ut om ein skal gå vidare inn mot Soria Moria-erklæringa. I den samanhengen har eg òg sagt at eg kjem til å ta ein ny runde om kunngjeringsplikta, som vi ikkje tok med i denne omgangen.

Regjeringa har, som interpellanten var inne på, fått ei viss merksemd om fleire avgjerder i klagesaker i forhold til fusjonsreglane i konkurranselova. Eg skal kort kommentere desse sakene, for dei viser ein del av dei problemstillingane som nettopp debatten i dag reiser.

Statkraft-saka understrekar Regjeringa sitt ynske om å etablere gode industrielle løysingar i kraftsektoren. Statkraft sine alliansar med regionale aktørar som t.d. Trondheim Energiverk medverkar til spreing av kompetanse og innovasjon. Samtidig er det avgjerande – og det står i Soria Moria-erklæringa, så det kan ikkje vere noka bombe, verken for den eine eller den andre – at denne regjeringa er oppteken av offentleg eigarskap til den viktige fellesressursen som vasskrafta er for landet vårt.

Statkraft-saka tyder derimot ikkje at ein ikkje er oppteken av konkurranse og prisar i kraftmarknaden – tvert imot. Då vi gjorde vedtaket, var det òg gjort vedtak om utleige og sal av større mengder kraft enn det som låg til grunn i Konkurransetilsynet sitt vedtak. Men då leige ikkje kan likestillast med sal, var ikkje effekten nulla heilt ut.

Det andre eg vil understreke, er den verknaden det har at Statnett investerer i overføringsnett etter samfunnsøkonomiske kriterium. Statnett si oppgåve er m.a. å redusere problema med flaskehalsar i overføringsnett. Færre flaskehalsar vil heilt opplagt redusere konkurranseproblema som eventuelt er knytte til at Statkraft beheld Trondheim Energiverk.

Så vil eg òg seie at Høgre sin utbyttepolitikk knytt nett-opp til Statnett dei siste åra ikkje akkurat har bidrege til at vi har fått overføringslinjer som medfører at ein kan gjere

noko med konkurransesituasjonen når det gjeld kraft. Ein vedtok ein utbyttepolitikk på 50 pst. Bondevik-regjeringa tok ut 90 pst. av Statnett dei siste tre åra og 70 pst. det fjerde året. Då er det ikkje akkurat mykje pengar igjen for Statnett til å drive utvikling av nye overføringsnett og linjer. Omgjeringa av tilsynet sitt vedtak om å stogge fusjonen mellom to amerikanske leverandørar til oljeindustrien vart knytt til konkurransefaglege vurderingar av marknaden. Konkurransetilsynet hadde definert marknaden til å vere nordsjølanda. Alle leverandørar, alle kundar, alle dei som skulle kjøpe desse produkta, var heilt einige om at den einaste vettuge definisjonen av marknaden var global marknad. Det var vi einig i, og difor gjorde vi om Konkurransetilsynet sitt vedtak.

Torbjørn Hansen (H) [10:28:17]: Jeg vil takke statsråden for svaret. Innledningsvis vil jeg si at jeg ikke har noe problem med å være enig i mye av det som ble sagt i starten om de generelle forholdene rundt konkurransepolitikken og forbrukerhensyn. Statsråden var også inne på at konkurranse gir effektiv ressursbruk, og at det er et viktig hensyn å ta i samfunnsutviklingen generelt. Hun var inne på dette å ha et religiøst forhold til konkurranse. Det kan jeg umiddelbart slå fast at vi ikke har. Vi er også av den oppfatning at konkurranse er et viktig virkemiddel og ikke et mål i seg selv. Vi er også veldig enig i det som statsråden sa, at konkurranse er viktig for å sikre nyskaping og teknologiutvikling, og at det er et viktig verktøy i næringspolitikken.

Når det gjelder anbudsdiskusjonene som statsråden var inne på i forhold til Jernbaneverket, persontransport, helse og omsorg, er det ingen tvil om at disse områdene er innenfor det som det offentlige har ansvar for. Men jeg tror også vi har mange eksempler på at selv om det offentlige har ansvar for noe, vil konkurranse brukt på en fornuftig måte kunne gi mer igjen for de pengene som det offentlige bruker. Det ville også kunne gi større valgfrihet for forbrukerne og kundene, selv om det er innenfor et offentlig ansvar.

Men det som jeg oppfatter som en ny kurs, er de vedtakene der Regjeringen har omgjort Konkurransetilsynets beslutninger. Jeg mener at når statsråden i sine omgjøringsvedtak klart gir uttrykk for at man deler Konkurransetilsynets vurderinger, både i Statkraft-saken og i Prior-Norgården-saken, signaliserer man en mye større tilbøyelighet til å ta andre hensyn enn forbrukerhensyn. For Konkurransetilsynet har jo begrunnet sine vedtak ut fra forbrukerhensyn både når det gjelder Statkraft og når det gjelder Prior-Norgården. Det betyr at vi har en mer forbrukerfiendtlig politikk. Det betyr at store selskaper lett vil kunne argumentere med andre begrunnelser enn det som er bra for forbrukerne. Det ble i Statkraft-saken gitt uttrykk for at det industrielt sett var gode løsninger. Det vil alltid være et argument i en oppkjøps- og sammenslåingssituasjon. Det er ingen bedrifter som slår seg sammen uten at det er en industrielt god løsning.

Jeg tror også at når det gjelder offentlige innkjøp, blir det spennende å se hvordan behandlingen av den saken blir i næringskomiteen. Det er høring i den saken i mor-

gen. Det at kommunene har en veldig dårlig praktisering av det regelverket som statsråden viste til i forhold til anbudsplikt, mener jeg er en veldig dårlig grunn til å akseptere at det ikke er konkurranse når det gjelder offentlige innkjøp. Det går på dette med kameraderi og korrupsjonsrisiko. Når man unntar så store mengder innkjøp fra offentlighet og konkurranse, øker også risikoen for at man har uheldige tilstander knyttet til disse innkjøpene. Så når vi kommer inn på de konkrete tingene, føler jeg ikke at statsråden har beroliget oss i forhold til kursendringer, sånn som det er presentert.

Statsråd Heidi Grande Røys [10:31:41]: Eg vil jo minne om at den utfordringa som ligg i konkurranselova no, med dei endringane som vart gjorde i førre periode, er at det ligg til statsråden fyrst – med mindre eg er ueinig i dei konkurransefaglege vurderingane i § 16 – å måtte vurdere dei konkurransefaglege argumenta opp imot samfunnsmessige konsekvensar, og det er då eg brukar § 21, og Kongen i statsråd gjer om eit vedtak. I ein del av desse sakene har det ikkje vore tvil – f.eks. gjekk Prior frå å ha ei dominerande stilling på 60 pst. til ei stilling på 75 pst. Det går ikkje an å vere ueinig i at dei styrkte si stilling som dominerande aktør i eggmarknaden. Men så må vi diskutere den problemstillinga opp imot dei samfunnsmessige konsekvensane. Og då brukte vi landbruksfagleg bakgrunn for det og sa at med den WTO-avtalen som vi kan ane konturane av, uavhengig av kven som sit i regjeringskontora, ser vi at det blir endringar i landbrukspolitikken. Det utfordrar vår landbrukspolitikk, det utfordrar våre aktørar på landbruksmarknaden, og vi meiner at det måtte vi ta omsyn til då vi gjorde om den saka.

Men så vil eg seie at konkurranse og forbrukarinteresser er veldig mykje meir enn pris. Og det synest eg representanten Hansen og Høgre gløymer. Så er det slik at synet på konkurranse i marknaden er avhengig av kor ein ser det frå. Lat meg ta Posten som eksempel og fortelje ei historie frå valkampen. Vik Høgre fekk i år ikkje sendt ut sitt reklamemateriell frå sin eigen heimkommune, fordi rasjonaliseringa og effektiviseringa i Posten, som skulle liberaliserast ytterlegare ved førre regjering sine vedtak, førte til at ein ikkje har alle tilbod knytte til posttenester i alle kommunar, for Posten skal såkalla førebu seg på konkurranse utanfrå og det som kjem i EU. Det førte til at Vik Høgre måtte reise til nabokommunane for å få sendt ut valkampmateriellet sitt.

Etter at ein no la ned postsorteringa i Sunnfjord, må ein i ein god del kommunar i Sogn og Fjordane ta blodprøve før klokka 12 for at blodprøvene skal kome fram i haldbar stand, for posten vert ikkje lenger sortert i Sogn og Fjordane, men i Hordaland. Det er klart at det òg er eit forbrukarspørsmål. Har du bestilt time klokka 14 ein dag, og det viser seg at legen anbefaler ei blodprøve, må du kome igjen neste dag, for du kan ikkje ta ei blodprøve som ikkje kan verte send med Posten den dagen. Så distriktspolitikk, landbrukspolitikk og massevis innanfor samferdsle knytt til tryggleik og sikkerheit er faktorar som vi som politikarar er heilt nøyddde til å vurdere i lag med konkurransepolitikken. Og då er ikkje pris det einaste svaret. Pris er ein

del av det, men at tilbud faktisk finst rundt om, er ein vesentleg del av det å vere opptekne av forbrukarane sine interesser. Vi må ikkje berre sjå på rein faktapris. Og dessutan kan ikkje prisutviklinga alltid sjåast reint opp imot ein velfungerande eller ikkje velfungerande marknad, det viser f.eks. nettopp det som har skjedd i eggmarknaden dei siste ti åra.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [10:35:25]: Statsråden har i innlegget sitt i dag gjort greie for kor viktig ein god konkurransepolitikk er for næringslivet. Og det er det vel ingen i denne sal som er ueinig i. Det er viktig at me fører ein aktiv konkurransepolitikk som medverkar til auka og betre konkurransevne for næringslivet. Det er òg viktig at den politikken me fører, kan medverke til at me får ein meir effektiv bruk av samfunnets samla ressursar og kan sikre gode og rimelege varer og tenester til forbrukarar over heile landet.

Konkurranse er eit viktig verkemiddel, men ikkje på alle område. Det er forskjell på å drive butikk og å drive omsorg f.eks. Det er også ei kjensgjerning at konkurranse heller ikkje tek vare på ein del andre omsyn som er viktige for Arbeidarpartiet og for Regjeringa. Spørsmålet om rettferdig fordeling kan f.eks. ikkje løysast gjennom konkurranse, og heller ikkje spørsmål om like moglegheiter for alle til f.eks. utdanning og til eit godt helsevesen. Det var på denne bakgrunnen at eit fleirtal i næringskomiteen under haustens budsjettbehandling sa at me ikkje ønskte bruk av konkurranse og marknadsløysingar for offentlege tenester innanfor viktige velferdsområde som utdanning, helse og omsorg. Her er det stor forskjell på dei raud-grøne og interpellanten og dei borgarlege partia sin politikk.

Konkurranse er sunt på mange felt. Eg er einig med interpellanten i det. Men éin ting er heilt klart: Arbeidarpartiet og Regjeringa seier nei til generell konkurranse og privatisering av våre basale velferdstenester, som skule, helse og eldreomsorg. Me er einige i at det offentlege tilbodet skal vere godt, og at det skal gjerast enklare å nå for innbyggjarane, men da skal ein samtidig vere klar over at det motsette faktisk kan skje med omfattande privatisering og konkurranseutsetjing. Bruk av konkurranse og anbudsutsetjingar kan føre til auka byråkrati, høgare kostnader og mindre langsiktighet. Dette er faktorar som må inngå i ei reell vurdering av den økonomiske nytten av slike verkemiddel. I tillegg er regelverket for offentlege innkjøp komplisert, og til dels firkanta, og det er ofte prega av ulik praksis mellom forskjellige einingar. Eg er derfor glad for at statsråden har signalisert at ho no vil foreta ein ny og faktabasert gjennomgang av innretninga på konkurransepolitikken. Eit godt og fleksibelt verkemiddelapparat er viktig for at me skal kunne føre ein aktiv næringspolitikk. Eg er særst tilfreds med dei signala som kjem frå statsråden om at Regjeringa innafor dei rammene regelverket om offentlig støtte set, vil bruke dei verkemidla dei rår over, for å minske etableringshindringar og styrkje næringslivet i distrikta.

Det at Regjeringa aukar støtta til næringsutvikling gjennom SIVA, gjennom Innovasjon Norge og dei regionale utviklingsmidlane, er svært viktig for næringsutvik-

ling og nyskaping i heile landet. Dette stadfester ein næringspolitikk som er langt meir aktiv enn det me har sett dei siste åra.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [10:40:06]: Det er et svært viktig spørsmål interpellanten tar opp, og jeg er enig med ham i at det er viktig å få en avklaring fra Regjeringen om hvilken rolle den ønsker å spille innenfor konkurransepolitikken. Det er et nødvendig spørsmål å stille, for dersom man skal legge vekt på hva regjeringspartiene tidligere har utalt om konkurranse, er det grunn til stor bekymring. Dessuten er Soria Moria-erklæringen særdeles tynn når det gjelder konkurransepolitikk, og statsrådets innlegg her i dag gir også grunn til videre bekymring.

Fremskrittspartiets oppfatning er at konkurranse er et av de mest grunnleggende prinsipper vi har i vårt samfunn, i den vestlige verden og som grunnleggende drivkraft for de aller fleste markeder, næringer, bedrifter og enkeltpersoner i vårt samfunnssystem. Derfor er det svært avgjørende at vi verner om konkurransen og sikrer at det er en god og virksom konkurranse i alle markeder og mellom privat og offentlig sektor.

Konkurranse bidrar til mer verdiskaping. Konkurranse bidrar til større valgfrihet. Konkurranse bidrar til høyere levestandard. Konkurranse bidrar til fokus på riktig ressursbruk. Konkurranse bidrar rett og slett til at samfunnet utvikler seg i en retning som gir bedring av innbyggernes livskvalitet og sikring av grunnleggende behov. Regjeringen må derfor bidra til at konkurranse blir fremmet på flest mulige områder i samfunnet, og sikre at det i de markeder som norske bedrifter og forbrukere opererer i, er en god konkurranse, slik at markedsadgang sikres og forbrukere sikres varer og tjenester som har gunstig pris og god kvalitet.

Også innen offentlig sektor er det avgjørende med konkurranse. Offentlig sektor er selv avhengig av at det er en god konkurranse mellom de leverandører som offentlig sektor benytter seg av som underleverandører av varer og tjenester. På den måten kan offentlig sektor selv skaffe seg varer og tjenester som både sikrer en god innkjøpspris – og dermed en god utnyttelse av offentlige kroner – og god kvalitet på de produkter og tjenester som det offentlige anskaffer. Dersom man skulle tenke seg at offentlig sektor hele tiden kun måtte forholde seg til én privat leverandør av tjenester eller varer, ville dette selvfølgelig føre til en helt unødvendig ressursbruk innenfor offentlig sektor.

Likeså må brukere av offentlige tjenester sikres en valgfrihet ved bruken av slike tjenester, det være seg helsetjenester, undervisningstjenester, tekniske tjenester eller andre tilbud som defineres som et offentlig ansvarsområde. På den måten kan innbyggerne sikres valgfrihet mellom flere leverandører, og det offentlige vil sikres en bedre ressursutnyttelse enn en ville hatt dersom en ikke hadde valgfrihet til å velge blant de beste. Regjeringen må derfor sikre konkurranse innenfor offentlig tjenesteyting. Dette vil skjerpe offentlig sektor, det vil bidra til en bedre ressursbruk og ikke minst sikre bedre tjenester.

Jeg har tidligere uttrykt at det er grunn til å være bekymret for hva som skal skje på konkurranseområdet under denne regjeringen og under en konkurranseminister fra partiet SV. Da Stortinget behandlet stortingsmeldingen om konkurransepolitikken fra den forrige regjeringen, viste de nåværende regjeringspartiene, og i særdeleshet SV, liten forståelse for konkurransens viktige stilling i samfunnet. For å ha en god og virksom konkurranse er det helt avgjørende at vi har et sterkt og effektivt konkurransetilsyn som både har autoritet og faglig tyngde. Uavhengighet er også viktig. Dersom Konkurransetilsynet sikres den stilling det er nødvendig for tilsynet å ha, er det avgjørende at tilsynet får gjøre sine vurderinger uten inngrepen fra politiske myndigheter. Når Regjeringen omgjør de vedtak som Konkurransetilsynet gjør, slik som den sittende statsråden har gjort i løpet av kort tid, svekkes Konkurransetilsynets stilling, omdømme og autoritet. Det er klart at dersom statsråden til stadighet endrer Konkurransetilsynets vedtak, ja, da vil vi risikere at tilsynet etter hvert vil kunne skjele til politiske hensyn.

Dersom man fra politisk hold er uenig i de vurderinger som Konkurransetilsynet gjør, må man foreta lovendringer i stedet for på politisk grunnlag å endre vedtakene. Eventuelt må det opprettes en uavhengig klageinstans som kan ta stilling til klager på Konkurransetilsynets vedtak.

Trond Helleland (H) [10:45:27]: Et av områdene der konkurransen virkelig har satt fart i produksjonen og bedret tilbudet til forbrukerne, er innenfor samferdsel. Den forrige regjeringen gjorde mange grep for å gi passasjerer et bedre og billigere tilbud.

Statsråden nevnte i sitt innlegg Jernbaneverket som et eksempel på hvor en bevisst stopper konkurransen. Hvorfor? Jo, av hensyn til sikkerheten. I dette ligger det et understatement om at den forrige regjeringen ikke tok sikkerheten på alvor. Det vil jeg på det sterkeste avvise. Tvert imot, Bondevik II-regjeringen tydeliggjorde rollene. Før var det samme etat som planla, bygde, vedlikeholdt og førte tilsyn med jernbanenettet i Norge. Nå har vi fått Jernbanetilsynet, vi har fått Luftfartstilsynet, vi har fått en havarikommisjon for store ulykker innenfor samferdsel. Det er eksempler og bevis på at regjeringen Bondevik II satte sikkerheten i høysetet. Hvor har statsråden det fra at monopoldrift ivaretar sikkerheten?

Den siste rapporten fra Jernbanetilsynet viste at det var tusenvis av feil på jernbanenettet i Norge, tusenvis av feil som monopolisten Jernbaneverket sier de skal utbedre, men som altså ikke viser at det å drive uten konkurranse ivaretar sikkerheten fullt ut. Regjeringen Stoltenbergs konklusjon på dette er å gi monopolisten fortsatt monopol.

Nei, jeg mener at konkurranse virker. Ett eksempel på det er det gamle Statens vegvesen. Når reformen der produksjonsheten Mesta nå ble skilt ut, er fullt gjennomført, får vi 850 mill. kr hvert år til bedre veier. Allerede i år sparer vi 300 mill. kr. Vi sparer også mellom 10 og 15 pst. på vedlikehold. En behøver ikke å ha kjørt mye bil i Norge for å forstå at konkurranse da betyr noe.

Luftfarten er et annet eksempel. Alle som har reist litt med fly i Norge, og særlig i det siste, har hatt gleden av å ha et alternativ til SAS både på pris og pålitelighet. Det har vært en formidabel vekst for lillebror i norsk luftfart. Erfaringene viser at det er bra at SAS Braathens har fått konkurranse. Men konkurransen kom ikke av seg selv. Forutsetningen for at Norwegian har lyktes, er at vi hadde en regjering som la til rette. Avviklingen av flypassasjeravgiften, forbudet mot bonusopptjening innenlands, ny konkurranselov og endringene i statens innkjøp av flyreiser var nødvendig. Nesten alt dette var de nåværende regjeringspartiene – i hvert fall de fleste av dem – imot. Denne historien forteller at effektiv konkurranse krever at myndighetene legger til rette for det. Det gjelder i luftfarten, og det gjelder på andre områder, som f.eks. post, jernbane, buss og telekom.

Norwegian gjorde ikke bare noe med pris. De kom med et nytt tilbud, som SAS dermed også måtte lansere: billige og lett tilgjengelige enveisbilletter. I tillegg til å gjøre det mulig å kjøpe billetter i kiosker kom Norwegian med en brukervennlig nettside, der du ikke måtte gjøre store kraftanstrengelser for å finne de gode prisene.

Når monopol brytes ned, skjer det altså mye annet enn endringer på pris. At prisen går ned, er positivt og viktig, men noe av det viktigste er kanskje hvordan vi som brukere blir behandlet. Brukeren kommer i fokus, og kvalitet blir satt på dagsordenen.

Den nye regjeringen vil dessverre ha stans i anbud. En fersk rapport fra Transportøkonomisk institutt slår ugjen-drivelig fast hva konkurranse og anbud har betydning for buss. Busstilbudet i landet er bedre enn noensinne: lavere priser og bedre tilbud rundt i fylkene enten i form av mer til skole, som en da kan ta ut istedenfor å gi busstilskudd, eller flere bussavganger. Uansett er tallenes tale klar: over 10 pst. besparelse de fleste stedene, penger som kan brukes til enda bedre tjenester for innbyggerne.

Den forrige regjeringen anbudsutsatte Gjøvikbanen. Samferdselsministeren og nå konkurranseministeren sier nei til mer av dette. Hva sier en da nei til? Hva skal skje på Gjøvikbanen etter at NSB Anbud, for øvrig et helstatlig selskap, nå overtar? Jo, anbudsutsetting på Gjøvikbanen har gitt et over 30 pst. bedre tilbud til over 15 pst. lavere pris, flere avganger og bedre tilbud til alle, bl.a. til funksjonshemmede og bevegelseshemmede. Du skal fortsatt få ruteinformasjon og billetter i samme system. Disse fordelene vil altså den nye regjeringen ikke videreføre ved å sette ut andre strekninger på anbud der det kunne vært behov for det, på Bergensbanen, Sørlandsbanen eller andre togstrekninger.

Det er viktig å understreke at den forrige regjeringen hadde stort fokus på at tilsynsfunksjoner skulle ivaretas. Sikkerhet skal komme først. Hvorfor sier da den nye regjeringen nei til mer togkonkurranse? Hvorfor nekter Regjeringen Posten en erfaring med konkurranse som Posten selv ønsker? Komiteen har nettopp vært hos Posten, der de sier at den beste garantien for at Posten skal videreutvikle et godt, landsdekkende posttilbud, ikke er skjerming mot konkurranse, men at Posten er konkurransedyktig. Jeg frykter at svaret er det samme som ved bygging av

dokk i Bergen: økt fagforeningsfradrag og reversering av arbeidsmiljøloven – «it's payback time». Det er trist at sneversynt ideologi og mektige fagforeningsinteresser nå forhindrer at vi får best mulig tilbud til gode for alle over hele landet.

Ingvild Vaggen Malvik (SV) [10:51:05]: Vi er i dag i den paradoksale situasjonen at en Høyre-representant ønsker seg mer regulering, og det av en SV-statsråd.

Den rød-grønne regjeringen har vist gjennom praktisk politikk at det er en sentral forskjell mellom den nye regjeringen og den avgåtte, også i konkurransepolitikken. Jeg er glad for dette linjeskiftet.

Mens interpellanten vektlegger et kortsiktig forbrukerperspektiv, vil jeg berømme fornyingsministeren for hennes handlekraft i forhold til å sikre grunnleggende nasjonale interesser da hun opphevet pålegget om at Statkraft skulle selge Trondheim Energiverk. Det kunne i denne sammenhengen være interessant å høre om ikke også interpellanten ser at nasjonale interesser kunne tenkes å ha forrang i forhold til konkurranseperspektivet.

Konkurransepolitikken er nemlig et område hvor man må være varsom med å leke med lettvintheter, også noe som jeg forventer at opposisjonen ser betydningen av. For det fins en rekke erfaringer på at regulert konkurranse gir dårligere ressursbruk. I Maktutredningen konkluderte forsker Didrik Seip med at «de fleste av de norske konkurranseeksperimentene har vært mislykket». Her viser Seip til at prisene på jernbane, strøm, telefoni, drosje, vei og apotek faktisk har gått opp snarere enn ned etter at det ble tatt politiske grep for økt konkurranse.

En tilsvarende rapport ble framlagt av den svenske regjeringen høsten 2004. Resultatene var at i fem av seks bransjer ble det dyrere for kundene etter at monopolene hadde falt. Etter at jernbanen ble åpnet for konkurranse i 1988, hadde billettprisene økt med 125 pst., mens prisene ellers økte med 57 pst. Studien fant bl.a. at prisen på el- og posttjenester var nær fordoblet.

Et annet eksempel er tannlegepriser. Fram til 1995 var tannlegeprisene fastsatt gjennom forhandlinger med staten. Så ble prisene sluppet fri. Etter frislippet økte tannlegeprisene tre ganger så mye som andre priser. Fra 1990 til 2005 steg tannlegeprisene med 116 pst., mens økningen i konsumprisindeksen var på 35 pst.

Det er ikke slik at økt konkurranse automatisk gir lave priser til forbruker, det viser disse nevnte eksemplene. Dette bør Høyre snarest mulig ta innover seg.

Det er flere årsaker til at de konkurransereguleringene som representanten Torbjørn Hansens parti har stått for, blir feil. Den mest åpenbare er at vi er bare 4 millioner mennesker her til lands, og vi bor spredt. Dessuten har strikte konkurransereguleringer gjennomgående vært gjennomført uten tilstrekkelig bransjekjennskap. Det betyr at stordriftsfordeler, evne til å utnytte ny teknologi og nye produkter, forskningskapasitet osv. er tilsidesatt. Konkurranse er blitt et mål i seg selv. Dette er etter min mening Høyres næringspolitiske kardinalfeil.

I tillegg er det sjelden blitt tatt hensyn til hva slags konkurransekostnader en slik type konkurranseregulering medfører. Et ferskt eksempel som illustrerer dette, er at den økte konkurransen i drosjenæringen gjør at sjåførene kjører tolvtimers vakter, noe som går ut over sikkerheten til både kundene, de ansatte og andre trafikanter. At økt konkurranse alltid gir bedre ressursbruk, er en sannhet som står for fall.

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF) [10:54:35]: I dei siste åra har konkurransepolitikken fått aukande merksemd, og i takt med globaliseringa har arbeidet for felles reglar for handel vorte stadig viktigare. Noreg har jo som kjent ein svært open økonomi, med stor handel med andre land, og ein kjerne i EØS-avtalen er nettopp ein felles konkurransepolitikk.

Under Bondevik II-regjeringa fekk me ei modernisering av konkurransepolitikken vår, me fekk ein ny konkurranselov, og våren 2005 behandla Stortinget ei melding om konkurransepolitikken. Regjeringa laga òg i 2001 ein handlingsplan, som langt på veg er oppfylt.

Me har styrkt kontrollen med konkurransen gjennom å gje Konkurransetilsynet ei meir sentral rolle, og me forventar at tilsynet òg i framtida vil ha ei aktiv og sjølvstendig rolle med ny base i Bergen.

Interpellanten Hansen frå Høgre er i dag oppteken av å få ein effektiv konkurranse på sentrale forbrukarområde. For Kristeleg Folkeparti er ein open konkurranse eit av verkemidla for å gjera bedriftene våre konkurransedyktige, og for å styrkja forbrukarane si stilling. Me treng derfor ein politisk vilje frå Regjeringa for å hindra konkurranseskadeleg åtferd.

Samtidig ønskjer ikkje Kristeleg Folkeparti at marknadskreftene skal overta styringa av samfunnet vårt. Me treng å stimulera konkurranse på pris og på kvalitet, men ei einssidig fokusering på pris kan òg forsterka bruk og kast-samfunnet, og ei slik utvikling ønskjer me ikkje i Kristeleg Folkeparti. Fri konkurranse må på enkelte område vegast opp mot andre viktige samfunnsomsyn. Derfor har Kristeleg Folkeparti støtta at fiskeri og jordbruk er legitime område der andre omsyn enn konkurranse må tilleggjast vekt. Me har viktige omsyn å ta når det gjeld reguleringa av marknadene for avsetnad, og for å styrkja inntektene i primærnæringane våre.

Kristeleg Folkeparti har støtta omlegginga innanfor meierisektoren. Me trur at ei klårgjering av Tine si rolle som marknadsregulator vil gje klåre og framtidsretta løysingar som sikrar omsynet til tryggleik og inntekt for aktørane i sektoren.

På ei rekkje område er det viktig med ei aktiv overvaking og politisk vilje til å fremja konkurranse mellom aktørane i marknaden. Samtidig er Noreg ein open marknad. Me skal ha eit næringsliv med internasjonal konkurransevne òg i framtida, og då må me vera opne for at bedriftene må vera store på heimemarknaden i Noreg. Dette kan på mange måtar verta eit lite dilemma, men internasjonalisering av bedriftene må vera eit omsyn i konkurransepolitikken. Ei einssidig forståing av marknadsmakt i Noreg

kan derfor øydeleggja for vidare vekst og for fleire arbeidsplassar her heime.

Øg i framtida vil konkurranse vera eit viktig tiltak for å bruka ressursane effektivt, for å auka konkurransekraft og innovasjon og for å gje forbrukarane gode varer til rett pris. Men å gjera konkurransepolitikk berre til eit spørsmål om auka konkurranseutsetjing, f.eks. når det gjeld velferdstilbod, er å dreia søkjeljoset vekk frå det som saka eigentleg dreiar seg om, nemleg omsynet til forbrukarane.

Konkurranse er ikkje eit mål i seg sjølv, men det er eit viktig verkemiddel. Derfor meiner Kristeleg Folkeparti at det er viktig med ein god konkurransepolitikk som tek omsyn til forbrukaren, tek han på alvor, ein politikk der ein òg tek grep for å organisera, produsera og finna løysingar for framtida. Samtidig er det ein balanse mellom omsynet til ein god marknad og omsynet til utforminga av samfunnet. På denne bakgrunnen er me spente på korleis den konkrete og praktiske konkurransepolitikken frå Regjeringa etter kvart vil sjå ut.

Lars Peder Brekk (Sp) [10:59:31]: Interpellasjonen gir oss anledning til en viktig debatt om konkurransepolitikk, og ikke minst også til å kunne nyansere innholdet i konkurransepolitikken. For meg er det viktig å slå fast innledningsvis at konkurransen på mange områder er særdeles viktig for både næringsliv, forbrukere og det offentlige. Aktiv konkurranse kan gi forbrukerne lavere priser og økt mangfold, samtidig som konkurransevnen til næringslivet blir styrket gjennom reduserte kostnader og økt innovasjonspress.

I en blandingsøkonomi ser vi behovet for sterk konkurranse i enkelte markeder, men vi må være villige til å ha andre krav til konkurranse i noen markeder ut fra sterke offentlige hensyn, som bl.a. å sikre viktige fellesfunksjoner, som også statsråden her understreket, innenfor helse, omsorg og utdanning. Det har vår fulle støtte.

For Senterpartiet er det viktig å understreke at staten må bidra til utvikling av et innovativt og konkurransedyktig næringsliv gjennom en aktiv og målrettet næringspolitikk, økt innsats i forskning og utvikling, ikke minst økte investeringer i infrastruktur og teknologi, og eierskap. Det er her viktig å understreke at ikke all utvikling kan overlates til markedet eller markedskreftene. Utviklingen av kunnskapssamfunnet får store konsekvenser for næringspolitikken og konkurranseforholdene næringslivet står overfor. Utviklingen i infrastruktur får store konsekvenser for næringslivspolitikken og konkurranseforholdene også der, og da selvsagt også de konkurransevilkårene næringslivet står overfor.

Vi må altså ha en aktiv og målrettet konkurranse og næringspolitikk der staten er engasjert på mange områder, i forskning og utvikling, i lokalisering, i markedsføring, i partnerskap med næringslivet og som tilrettelegger for kapitaltilgang og eierskap. Med andre ord: Det offentlige må ha en like bevisst konkurranse- og næringspolitikk som de land vi konkurrerer med, og det er et viktig element i diskusjonen om konkurransepolitikken. Vi må ikke være mer naive i Norge og fremme en konkurransepolitikk som ensidig svekker vårt næringsliv og vår industris konkurran-

sevne internasjonalt sett og – har jeg lyst til å understreke – i et framtidsperspektiv, bl.a. med hensyn til de utfordringene vi står overfor med en WTO-avtale som vi jobber for å få gunstigst mulig. Den vil innebære utfordringer for norsk næringsliv. Den vil innebære utfordringer for norsk matindustri, og den vil ikke minst innebære utfordringer for norsk næringsmiddelindustri.

Da er det viktig, som det også er påpekt her, at vi tar strategiske og næringsmessige hensyn når vi f.eks. vurderer en fusjon som den som var foreslått mellom Prior og Norgården, og for den saks skyld etter min mening også når det gjelder Gilde og Prior. Konkurransepolitikk er altså ikke bare forbrukerpolitikk. Konkurranse er ikke et mål i seg selv. Det må vi ta med oss når vi jobber med konkurransepolitikken.

Jeg har også lyst til å understreke til slutt at ny teknologi er en viktig forutsetning for å skape like konkurransevilkår. Bredbånd og hastighet i nettet kan i stor grad oppheve de avstandsulempene som eksisterer for store deler av distriktenes næringsliv – altså konkurransemessige avstandsulempene. Teknologi gir store muligheter for næringsetablering og innovasjon, samtidig som offentlige og private tjenester kan tilbys like lett over hele landet. Derfor forventer jeg at Regjeringen i tråd med Soria Moria-erklæringen legger til rette for å følge opp forutsetningen om bredbåndstilgang for alle husstander og offentlige og private virksomheter, og at de skal ha tilgang til framtidig høyhastighetsnett innen utløpet av 2007. Dette er viktig for næringspolitikken. Det er viktig for å skape like konkurransevilkår i hele landet. Det er viktig for å ta hele landet i bruk. Og da blir konkurransepolitikk også god distriktspolitikk.

Gunn Berit Gjerde (V) [11:04:08]: Representanten Torbjørn Hansen tek opp eit viktig tema i interpellasjonen sin, eit tema som verkeleg viser skilnaden mellom dagens regjering og den førre. Mens den førre regjeringa hadde ein veldig aktiv og offensiv politikk som fremja effektivitet både i det offentlege og i næringslivet, og som gjorde at næringslivet kunne konkurrere på verdsmarknaden, har dagens regjering i realiteten ingen politikk.

Det vi ser av ein såkalla ny kurs på dette området, er i realiteten ein gammal kurs. Ting skal reverserast, revurdert og avvistast – om det då ikkje kjem frå interesseorganisasjonar som står Regjeringa nær. Det var litt rørende å sjå det såkalla familiebiletet med partileiarane frå regjeringspartia og ein del fagforeiningsleiarar på Dagsrevyen i går kveld, men for forbrukarane i landet, som interpellanten er oppteken av, var det kanskje meir eit trist syn. Det er ingen tvil om at det er «payback time». Interessene til forbrukarane er mindre viktige enn venene og sponsorane til Regjeringa. Vi ser det i praktisk politikk nesten ved kvar einaste krossveg. Der Konkurransetilsynet grip inn for å hindre for stor eigarkonsentrasjon og sikre konkurranse, grip statsråden inn og set vedtaka til Konkurransetilsynet til sides.

Fornyings- og konkurransepolitikken til Regjeringa er i realiteten ein politikk tilbake til fortida. Det er berre å sjå på kva Regjeringa har fått til av modernisering og forny-

ing og auka konkurranse. Dei har stoppa salet av Trondheim Energi, som Konkurransetilsynet hadde pålagt Statkraft for at selskapet ikkje skulle få ein for stor marknadsandel. Eg ser at fornyingsministeren no forsvarar dette, men det vert ikkje tenkt på det lokale offentlege eigarskapet, som kanskje kunne gje forbrukarane meir nærleik og betre tenester.

Sameleis med Priors oppkjøp av Norgården. Det har vore underkjent og godkjent på same tid. Det vil seie: Statsråden støtta, slik vi forstår det, vedtaket til Konkurransetilsynet, men etter nokre rundar med tidlegare styremedlemer i Bondelaget er ein komen til at bondesamvirkets bedrift likevel skal få tilnærma monopol. Det er lite konsekvent. Det er nei til konkurranse for Jernbaneverket, nei til anbod på togstrekningar og reversering av fylkeskommunal konkurranseutsetjing av bussruter, sjølv om ein rapport frå Transportøkonomisk institutt viser gode erfaringar. Det vert heller ikkje sagt noko om at det har vorte dårlegare tryggleik eller dårlegare beredskap. Den nye samferdselsministeren går dermed baklengs inn i framtida, slik Venstre ser det. Det er på ein måte eit ideologisk nei til konkurranseutsetjing.

For Venstre er ikkje konkurranseutsetjing eit «religiøst» prinsipp, men vi er også villige til å sleppe ein del «religiøse» forhold som Regjeringa ikkje ser ut til å ville sleppe. Vi vil gjerne ha sterk offentlig drift, men det må vere effektivt, med omsyn til forbrukarane.

Kva er realitetane i Venstre sin politikk som vart ført i den førre regjeringa? På vegsida er det spart 850 mill. kr i året på grunn av konkurranseutsetjing. Det er pengar som har kome andre gode tiltak til gode, som Regjeringa no må løyve ekstra over statsbudsjettet til i konkurranse med andre tiltak, som forskning, utdanning og helse. Ser vi på konkurranseutsetjinga av Gjøvikbana, er resultatet eit betre rutetilbod for passasjerane og betre materiell til ein rimeligare pris. Og attpåtil var det NSB som fekk oppdraget. Men her må det altså til ein ny kurs frå ei ny regjering. Det er mykje lettare å la fagforeiningane diktere kursen enn å tenkje på passasjerane og forbrukarane.

I tillegg kjem kulturministeren sin varsla gjennomgang av bokbransjeavtalen og utdanningsministeren si tvilsame handling overfor alle private skular. Og for å vere på den sikre sida varslar Regjeringa også at ein kanskje vil opprette ein eigen marknad for industrikraft. Om så skjer, er det einaste formålet å avskaffe konkurranse, subsidiere enkeltbedrifter og føre ein heilt feilslått miljøpolitikk.

Det Regjeringa gjer på område etter område, er å reversere ein politikk som stimulerer konkurransen, hevar kvaliteten og betrar tilbodet, også på andre område enn pris.

Venstre meiner det offentlege må vere sterkt i kjerneoppgåvene sine. Det står fast. Staten sine primære oppgåver er å gje borgarane tryggleik og like moglegheiter. Staten skal ikkje vere ein formyndar eller drive utstrekt næringsverksemd der det ikkje er nødvendig ut frå nasjonale interesser. Det vi ser av Regjeringa sin politikk, er langt på veg det motsette. Dei politiske løysingane frå 1960-talet kan ikkje brukast i dag. Vi er ein del av verda, og det krev klare og nye grenser mellom staten og det sivile samfunnet.

Gunvor Eldegard (A) [11:09:55]: I svarinnlegget frå statsråden kom ho inn på avgjerdene som er tekne i departementet omkring klagesaker om fusjonsreglane i konkurranselova. Regjeringa si haldning til konkurranse i landbruks- og samvirkesektoren og den såkalla Prior-saka har fått stor merksemd i media. Det at Regjeringa på fredag bestemte at Prior Norge får kjøpa konkurrenten Norgården, meiner eg faktisk er eit døme på at omsynet til forbrukaren vert vektlagt i saker som dette.

Grunnen til at Prior kjøper seg opp i Norgården, er at ein ønskjer å skapa ei sterk og innovativ norsk næringsmiddelbedrift. Dette meiner eg er nødvendig for å sikra eit sterkt nasjonalt eigarskap, som svar på auka internasjonal konkurranse.

Eg er òg einig i at det er viktig å halda oppe både ein norsk produksjon av egg og inntektene til eggproducentane når importkonkurransen etter kvart er venta å auka, som følgje av WTO-forhandlingane. Som den førre talar sa: Me er jo ein del av verda. For å avgrensa dei konkurranseskadelege verknadene la Regjeringa vekt på at Prior måtte sørge for at Norgården sine aksjar i selskapet Eggprodukter vart selde, og likeins at Prior måtte lova å forsyna denne verksemda med råstoff. På denne måten har omsynet til konkurranse vorte balansert mot omsynet til fellesskapet, omsynet til landbruket og omsynet til den enkelte forbrukaren.

Det er viktig at Noreg også i framtida skal ha ein stor norskått landbruksbasert næringsmiddelindustri, basert på norske råvarer. Dette meiner eg vil vera til det beste både for forbrukaren, for industrien og for arbeidsplassane, og det vil òg bidra til eit livskraftig landbruk i heile landet. Me som er tilhengjarar av Soria Moria, er jo for, som det er sagt, eit livskraftig landbruk i heile landet.

For oss i Arbeidarpartiet er òg omsynet til samvirket viktig, spesielt for gjennomføringa av norsk landbrukspolitikkk gjennom landbruksavtalen. Samvirket er ått og styrt av medlemene. Det er eit sentralt kjenneteikn for samvirket at det er ein aktiv økonomisk samhandel mellom medlemene og samvirkeforetaket.

Konkurranselova opnar for at departementet i saker av prinsipiell eller stor samfunnsmessig betydning kan overprøva Konkurransetilsynet, og fleirtalet i næringskomiteen har vore opptekne av at det er viktig at departementet fortløpande og aktivt vurderer denne moglegheita. Eg er faktisk veldig glad for at me har fått ein statsråd som tør nytta moglegheita til å ta samfunnsmessige omsyn som òg kjem forbrukarane til gode.

Ivar Kristiansen (H) [11:13:36]: Det er liten tvil om at vi her får anskueliggjort en del ideologiske forskjeller og tilnærmingar til hvordan man skal forholde seg til konkurransepolitikk fremover. Det avdekkes i løpet av debatten ganske tydelig at man her ønsker å ha en hånd over noen stakkarlige som angivelig trenger nasjonal beskyttelse fordi vi skal ha styring over enkelte sektorer under vignetten «nasjonale interesser skal ivaretas». Men jeg tror at det man galant glemmer, er at det egentlig er noen kolosser i det norske samfunnet som nå har fått den antakelig relativt gledelige nyheten at de kan lene seg mer til-

bake enn de ville ha kunnet gjøre hvis den forrige regjeringen hadde fått fortsette sin konkurransepolitikk.

Det er slik, som representanten Lars Peder Brekk antyder, at vi bør ha en konkurransepolitikk som er lik andre lands. Det har han helt rett i. Han hadde en på mange måter fornuftig tilnærming i sitt innlegg. Men Norge skiller seg nå fra andre land når det gjelder håndteringen av sin egen konkurransepolitikk. Der vi ser at andre land ruster opp sin egen konkurransepolitikk, og vi ser at EU ønsker å få på plass trafikkregler, et regelverk som tar hensyn til at vi må ha konkurranse, av hensyn til mangfold, av hensyn til å styrke forbrukerens interesser – og det er mange, mange andre åpenbare årsaker – ser vi at norsk konkurransepolitikk på mange måter er lagt i et slags stabilt sideleie. Faktum er at når vi i Norge snakker om de selskap, de institusjoner, som nå får anledning til å lene seg mer beskyttet tilbake, er det stort sett selskap som har en omsetning i størrelsesordenen 100 milliarder pluss. Det er åpenbart at det er de største lobbykrefter vi har i landet, som nå gis en større anledning til å gå løs, og selvfølgelig målbæres argumentet om at vi gjør dette under vignetten: Vi har nasjonale interesser som skal beskyttes, i Norge.

Fra bl.a. statsrådets side brukes kraftsektoren som et eksempel. Når man sågar går til Trondheim Energiverk – for øvrig et selskap som for 2005 bokfører et overskudd på 413 mill. kr, og som svømmer over ikke bare av kraft, men av penger – har man under vignetten «nasjonale interesser» stoppet Konkurransetilsynets pålegg til Statkraft, som nådde en markedsandel på over 50 pst., om ikke å overta Trondheim Energiverk. Nå har Statkraft fått lov til å overta Trondheim Energiverk, i det området av landet som minst av alt preges av konkurranse, og hvor krise faktisk er det som kommer til å dukke opp i kjølvannet, når vi ser noen år fremover. Det er ikke, som statsråden var inne på, på grunn av at den forrige regjering hadde en utbyttepolitikk mot Statkraft og mot Statnett som gjorde det vanskelig for dem å bygge ut linjer. I parentes sagt, statsråd, så jeg ikke at dagens regjeringspartier fjernet en eneste krone i sine alternative budsjetter når det gjaldt utbyttepolitikk, så her må man ta seg bryderiet med å finne andre argumenter. Strømkrisen i Midt-Norge skyldes ganske enkelt mangel på politiske beslutninger, beslutninger som må tas i dag, hvis man skal unngå en ellers kommende krise.

Men det mest alvorlige i denne debatten er faktisk at man fjerner Konkurransetilsynets autoritet. Man har valgt politisk å overprøve den institusjon som andre land ønsker å ruste opp og bygge opp som en sterk overvåker/kontrollør, en institusjon som i andre land fremstår som den viktigste av alle til å overvåke og kontrollere konkurransen, slik at ikke ineffektivitet oppstår eller verdier havner i gale lommer. Den aktivitet som man nå har lagt vekt på, med å overkjøre Konkurransetilsynet i to–tre viktige saker, tror jeg har gitt på mange måter uopprettelige skadevirkninger. Konkurransetilsynets selvstendighet og autoritet er varig svekket. Dette kommer på toppen av at man ønsker å svekke konkurranseloven. Man er nødt til å stille spørsmålet: Hva i all verdens rike skal Konkurransetilsynet drive med, hvis de ikke kan ta de store, sterke kapital-

kreftene i landet i ørene? Hva annet er det de skal bruke tiden til? Eller ønsker man virkelig å tildele Konkurransetilsynet det stikk motsatte, altså en tvangstrøye som gjør at de driver med vær og vind ingensteds med dagens politiske retning?

Lars Sponheim (V) [11:19:01]: La meg først si det helt grunnleggende her, nemlig at enhver markedsøkonomi vil utslette seg selv uten konkurranseregulering. Enhver aktør i en konkurranse vil prøve å bli kvitt konkurranter for å være alene, for dermed å kunne ta høyere priser og bli rikere. Så konkurransepolitikk handler om å drive konkurranseregulering, og det er det helt basalt for et land å måtte drive.

Jeg opplever det slik at denne debatten viser – jeg tror at den iallfall i praksis viser – at det er ganske bred enighet om nødvendigheten av konkurranse på det som er de tradisjonelle private produksjonsområdene som vi kjenner, med varer og tjenester tradisjonelt produsert av private aktører. Debatten viser at det skytes litt på landbruksområdet. Det skal jeg komme tilbake til. Men den forrige regjering var ikke mer «religiøs» enn at den forrige konkurranseminister snudde et vedtak og gav Felleskjøpet anledning til å kjøpe Norgesmøllene – som har mange paralleller til det som her er. Så jeg tror ikke ordet «religiøst» skal brukes om det. Jeg tror det er en realitet at man i konkurransepolitikken har sagt at fiskeri- og landbrukspolitikk skal ligge foran konkurransepolitikk, når det er tungtveiende argumenter for det. Jeg skal komme litt tilbake til det siden.

Men det det er klar uenighet om, viser debatten, er om vi skal ha økende konkurranse på det som er de tradisjonelle offentlige produksjonsområdene og tjenesteområdene. Der er jeg uenig med statsråden – la meg få gi uttrykk for det – fordi det er så viktig, både i privat og i offentlig sektor, at vi bruker hver dag til å bli litt flinkere, litt bedre, og gjøre ting på en litt smartere måte. Hvordan gjør man det? Ja, det er mange ting som bidrar til det, men konkurranse er et viktig bidrag. OL på idealtid er forferdelig kjedelig og gir dårlige deltakere. Det å si at en offentlig del av blandingsøkonomien eller samfunnsøkonomien skal løpe på idealtid, gjør at det blir en svakere sektor og dermed en mindre effektiv sektor. Et for meg viktig sosialøkonomisk resonnement er: I en situasjon hvor vi over tid skal ha sterk kostnadsforbedring og effektivitetsøkning i privat sektor, skal ikke offentlig sektor få det. Det betyr at vi får en ubalanse og et økt overføringsbehov, og det bidrar til at vi om en del år vil oppleve økt offentlig fattigdom som en konsekvens av at man ikke er villig til å gjøre offentlig sektor bedre ved hjelp av virkemiddelet konkurranse i dag. Jeg frykter at vi om 10–15 år driver en ny valgkamp om økt offentlig fattigdom og hva vi gjør med det. Vi kommer til å minnes den gang det satt en sosialist i konkurranseministerstolen og tok noen farlige veivalg for Norge framover.

Men jeg skal gi to gode råd på det private området som jeg tror det bør være lett for statsråden å ta tak i, og som kan gi økt konkurranse. Det ene gjelder eneimportører, monopolimportører, i Norge. Vi har god konkurranse på

mange detaljstledd i Norge, men så er det svært ofte en trang kile som heter importørleddet, som tar ut store importørgevinster. Anledningen til parallellimport, å gå rundt disse, som har begynt å øke, er fortsatt for dårlig. Det er et område som på mange måter kan løses opp. Og det kan nevnes mange eksempler på at det er importøren som blir rik. Vi kan bare se på likningslistene. Det er ofte store importører, nesten enimportører, som blir søkkrike.

Det andre er å se på de lokale markedene, hvordan den lille konkurransen forsvinner – f.eks. der hvor det har vært to gode røleggere som har konkurrert med hver sin butikk, men som har opplevd at konkurransen har drevet dem nedover på likningslistene. Så slår de seg sammen, lager én butikk som er medlem av en nasjonal kjede, og prisene går i været. Det er et viktig område å følge med på, for det plager folk i hverdagen.

Så til landbruket. Det har alltid vært slik ved alle fusjonsargumenter i Norge at de fleste har sett i glasskula og sagt at det kommer en forferdelig stygg internasjonal konkurranse, så vi må få slå oss sammen nå, få noen gode år litt alene i Norge for å bli sterke nok til å møte internasjonal konkurranse. Det er det bankene og mange andre har prøvd på. Jeg vil si at det som nå skjer innenfor landbruksområdet i lys av WTO-forhandlingene, er en litt annen situasjon, for det er ikke bare trusler. Som det ble sagt av Lars Peder Brekk, det kommer store utfordringer i WTO. Ja, det skal være sikkert. Og mer enn det: Regjeringen har reist ut og endret rammebetingelsene ved å akseptere at det nå skal gis betydelige reduksjoner. For eksempel betyr 40 pst. reduksjon i internstøtten i realiteten at Regjeringen har stilt seg bak at store deler av målprissystemet, det administrerte prissystemet, skal ut av landbrukspolitikken, og dermed markedsregulering.

Jeg forstår Regjeringens vedtak om å slippe Prior til med en så høy markedsandel en meget kort tid, når Regjeringen har sagt at det skal bli betydelig økt konkurranse på det området. Da kan det aksepteres. Men det bør også Regjeringen ha som en klar forutsetning for å kunne gå med på den type fusjoner, for det kommer til å komme. Og jeg tror at eggproduksjon nettopp vil være et område som fort får både 40 og 50 pst. importkonkurranse.

Presidenten: Representanten Sponheims innlegg var på idealtid. Det ble avsluttet på nøyaktig 5 minutter. Presidenten har aldri vært borte i en mer nøyaktig taletid i sin presidentperiode. Takk for det.

Steinar Gullvåg (A) [11:24:28]: Interpellanten er forståelig nok opptatt av konkurransens velsignelser. Men må jeg da, i likhet med Sponheim, også få minne om at konkurransens endelige mål jo er monopolet, og at vi derfor er avhengige av et regelverk som kontrollerer, og som setter rammer for konkurransen, bl.a. for å hindre altfor sterke eierkonsentrasjoner i næringslivet.

Det er helt riktig, som interpellanten antyder, og som statsråden bekreftet, at Regjeringen vil endre konkurransepolitikken for å ivareta viktige samfunnshensyn. Vi ønsker ikke å konkurranseutsette omsorgen for de eldste i samfunnet, eller for de yngste, for den saks skyld. Vi øns-

ker ikke anbudssystemer som kan komme til å true flysikkerheten.

Jeg skulle for øvrig ønske at statsråden, sammen med sin kollega i Samferdselsdepartementet, sørget for en skikkelig gjennomgang av de erfaringene man nå har høstet i samferdselssektoren, altså den sektoren som har vært sterkest rammet av den forrige regjeringens konkurransepolitikk. Jeg er ganske sikker på at en slik gjennomgang vil gi et annet bilde av denne politikken enn det de borgerlige partiene gjerne refererer til. Var jeg f.eks. representant i Helleland, ville jeg være forsiktig med å bruke de såkalte effektiviseringsgevinstene som uttrykk for en vellykket konkurranseutsetting i veisektoren. Det finnes nemlig en annen side av konkurranseutsettingen, i form av lavere standard på drift og vedlikehold og en kraftig økning av kostnadene til forvaltning og tilsyn. Det bør kunne være et tankekors for dem som dyrker konkurransens velsignelser, at det tilsynelatende ikke har kommet mer penger ut på veien, slik hensikten var med konkurranseutsettingen.

La meg også bruke busstrafikken som et eksempel på en uhemmet konkurranse som har ført til sterke eierkonsentrasjoner, og som har gjort de ansattes lønns- og arbeidsvilkår til et konkurranseelement – ja faktisk det viktigste konkurranseelementet. Her har man å gjøre med en gruppe ansatte som faktisk risikerer å måtte skifte arbeidsgiver hvert fjerde eller femte år. Jeg nøler ikke med å kalle det som skjer i bussnæringen, for ren sosial dumping.

Jeg håper derfor at mer oppmerksomhet rettes mot konkurransens utvekster, altså den formen for uhemmet konkurranse som stenger vareleverandører ute fra dagligvarehandelen, og som fører til kamp om plassen i varehyllene. Derfor er det viktig at vi har et konkurransetilsyn som viser større interesse for misbruk av markedsrett. Vi har nok sett eksempler på at konkurransen faktisk hemmer konkurransen.

Torbjørn Hansen (H) [11:28:23]: Jeg vil takke både statsråden og dem som har holdt innlegg i debatten i dag. Jeg registrerer at representanter fra de nåværende regjeringspartier, kanskje med unntak av representanten Vaggen Malvik, har moderert sin retorikk noe på konkurranseområdet. Og jeg registrerer også at det er bred enighet om at konkurranse er et fornuftig virkemiddel for helt standard forbrukerområder.

Jeg merket meg det som statsråden sa, at konkurranse gir nyskaping og teknologiutvikling. Det er jeg helt enig i. Men da blir det veldig underlig når Regjeringen og regjeringspartiene har et så dogmatisk forhold til enkelte områder innenfor offentlig tjenesteproduksjon, for hvis man ønsker nyskaping og teknologiutvikling på disse viktige områdene, er det ganske åpenbart at konkurranse vil kunne være et virkemiddel for å oppnå det. Og da er det selvfølgelig slik som representanten Oppebøen Hansen understreket, at rettferdig fordeling og like muligheter for alle er viktig. Men det er jo en selvfølgelighet, og det er en politisk beslutning som kommune, storting og fylke tar. Det er likevel fullt mulig å benytte konkurranse for å

sikre økt innovasjon og økt nyskaping innanfor tjenesteproduksjonen i offentlig sektor. Det tror jeg er ganske åpenbart. Og jeg tror vi har mange enkeltteksempler fra forrige periode som viser at her er det muligheter som nå regjeringspartiene av ideologiske grunner frasier seg. Det tror jeg gir et betydelig velferdstap over tid.

Så registrerer jeg at representanten Vaggen Malvik kom fram med den skepsisen til konkurranse og forbrukerhensyn som vi kjenner fra Sosialistisk Venstreparti bakover i tid. Jeg tror det er politisk uenighet på det området, og det blir veldig spennende å se om dette er en politikk og en linje som også statsråden og Regjeringen vil følge videre.

Jeg er redd for at vi nå ser konturen av en ny konkurransepolitikk. Det framgår ikke direkte av regjeringserklæringen, og det framgår ikke direkte av det vi har sett i proposisjonene. Men jeg tror vi ser konturen av en ny praktisering i forhold til fusjonsvernet, og jeg tror vi vil kunne se at man overkjører Konkurransetilsynet med mange forskjellige begrunnelser i fusjonssakene. Jeg registrerer f.eks. at representanten Eldegard mente at fusjonen mellom Prior og Norgården var bra for forbrukerne, til tross for at hensynet til forbrukerne er det viktigste grunnlaget for at Konkurransetilsynet har gått mot fusjonen.

Det er klart at når man får lov til å fusjonere og oppnå dominerende posisjoner i markedet, med mange forskjellige begrunnelser, er det et signal til de bedrifter som nå ser på den muligheten og plukker opp de oppkjøpsmuligheter i markedet som kan begrunnes ut fra økt lønnsomhet gjennom en dominerende stilling. Det tror jeg norske forbrukere vil tape stort på.

Debatten i dag har vært positiv i forhold til hovedlinjene i konkurransepolitikken, som det var et formål å få avklart. Og så får vi se av praktiseringen av dette i månedene som kommer, hvordan politikken faktisk blir.

Statsråd Heidi Grande Røys [11:31:35]: Eg er einig med interpellanten i at dette har vore ein god – og eg vil seie morosam – debatt. Eg trur Sponheim oppsummerte det rimeleg greitt: Debatten viser tydeleg kva vi er einige om, og så viser han òg tydeleg kva vi er ueinige om. Det handlar på ein måte om på kva område og kva marknader vi skal ha konkurranse, og kvar vi i det heile ikkje skal ha konkurranse. Det er vi ueinige om, og det er vi òg etter denne debatten.

Eg trur det er viktig å tilbakevise ein del av dei angrepa som har kome på statsrådens bruk av § 21 i lova. Eg vil seie, spesielt til Framstegspartiets representantar, at det er laga ei lov som etter § 20 gir den som har fått eit vedtak frå Konkurransetilsynet, høve til å klage, og dermed gir departementet ei plikt til å behandle klagen. Eg vil tru at Framstegspartiet har stemt for den lova og dei to paragrafane nettopp for det skal vere eit reelt høve til å klage og ei reell behandling av klagen i departementet. Då er det, som det står i § 21, Kongen i statsråd som skal ta dei samfunnmessige målsetjingane med i si vurdering. Det kan ikkje Konkurransetilsynet gjere, for Konkurransetilsynet skal avgrense seg til å sjå på dei reine konkurransefaglege

forholda. Så det at departementet brukar § 21, er som det må vere, når vi har ei lov. Vi brukar lova aktivt, og det er i det heile ikkje snakk om å ta frå Konkurransetilsynet den autoriteten det har og skal ha for å sjå til at vi har ein reell konkurranse, men departementet skal altså utøve det utvida politiske skjønnet som Konkurransetilsynet sjølvsagt ikkje kan utøve. Så får vi sjå kva denne gjennomgangen av lova vil gi oss i forhold til endringar. Det kjem vi tilbake til Stortinget med.

Berre for å kommentere eit par av sakene: Det er morosamt nok at representanten Ivar Kristiansen frå Høgre var bekymra for Statkraft og Trondheim Energiverk. Eg synest det er grunn til å minne om at det faktisk var Trondheim Høgre som i si tid heilt frivillig selde Trondheim Energiverk til Statkraft. Så den uroa som han i dag har, er noko merkeleg.

Og la meg ta dette med forbrukarane sine interesser. Ja, kva er det? Eg vil seie, som Gullvåg var inne på, at forbrukarane på vegsektoren iallfall ikkje har sett noko til vegmidlane som vart frigjorde frå Statens vegvesen. Dei 850 mill. kr er frigjorde, ja, men dei er iallfall ikkje brukte på vegsektoren. Den oppbygginga som det førre regimet ville ha av privatskular, ville ha ført til ei gedigen nedlegging av vidaregåande skular i dette landet. Heile det finmaska nettet av vidaregåande skuletilbod som hindrar at 16-åringar må reise på hybel – dei kan bu heime og pendle til næraste vidaregåande skule – er klart viktig i forbrukarsamanheng. Og det med helse: Vi utnyttar kapasiteten i dei offentlege sjukehusa og byggjer ikkje opp parallelle system med private klinikkar som tek dei lettaste og enklaste operasjonane. Dei offentlege sjukehusa må jo ta pasienten slik han er. Eit offentleg sjukehus kan ikkje sende ein pasient med ein omfattande diagnose frå seg, kan ikkje sende døyande menneske frå seg fordi det kostar for mykje å behandle dei. Det er ikkje lik konkurranse mellom private og offentlege sjukehus, og det må ein ha med seg i vurderingane når ein legg til rette for konkurranse – noko denne regjeringa ikkje ønskjer i så stor grad som den førre regjeringa, knytt til helse, utdanning og omsorg.

Presidenten: Dermed er interpellasjonsdebatten i sak nr. 1 avsluttet.

S a k n r . 2

Referat

- (130) Forslag fra stortingsrepresentantene May-Helen Molvær Grimstad, Hans Olav Syversen og Bjørg Tørresdal om maksimal ukentlig oppholdstid for barn i barnehage (Dokument nr. 8:32 (2005-2006))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
- (131) Forslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Petter Løvik, Svein Flåtten, Kari Lise Holmberg og Peter Skovholt Gitmark om å styrke ansattes mulighet for medeierskap i egen bedrift (Dokument nr. 8:28 (2005-2006))
- (132) Forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Peter Skovholt Gitmark, Trond Helleland og

Torbjørn Hansen om å redusere kjøpsavgiftene på bil og legge om kjøpsavgiftene på bil til å være basert på CO₂-utslipp, for å legge til rette for en sikrere og mer miljøvennlig bilpark (Dokument nr. 8:31 (2005-2006))

Enst.: Nr. 2 og 3 sendes finanskomiteen.

4. (133) Forslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Per Ove Width, Per Roar Bredvold og Henning Skumsvoll om å opprette en forsvarskommisjon for å

gjennomgå Forsvarets rolle og rammer i den nye sikkerhetspolitiske situasjonen (Dokument nr. 8:30 (2005-2006))

Enst.: Sendes forsvarskomiteen.

5. (134) Forslag fra stortingsrepresentantene Laila Dåvøy, Åse Gunhild Woie Duesund og Ola Lånke om å opprette etiske komiteer på sykehjem (Dokument nr. 8:29 (2005-2006))

Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.

Møtet hevet kl. 11.35.
